

BOODSCHAP VAN PAUS FRANCISCUS

voor de 106de WERELDDAG van de MIGRANT en de VLUCHTELING 2020
(27 september 2020)]

Geen andere keuze dan te vluchten, zoals Jezus Christus

Onthaal, bescherming, ondersteuning en integratie van binnenlandse ontheemden

Begin dit jaar heb ik in mijn toespraak tot de leden van het bij de Heilige Stoel geaccrediteerde diplomatieke korps de tragedie van de in eigen land ontheemde personen omschreven als een van de uitdagingen van de hedendaagse wereld. *Conflicten en humanitaire noodsituaties, verergerd door de klimaatverandering, doen het aantal ontheemden toenemen en treffen mensen die al in bittere armoede leven. Veel van de landen die door deze situaties worden getroffen, beschikken niet over adequate structuren om in de behoeften van ontheemden te voorzien* (9 januari 2020).

De afdeling *Migranten en Vluchtelingen* van het Dicasterie voor de Integrale Menselijke Ontwikkeling publiceerde al *Pastorale oriëntaties in verband met ontheemden in eigen land* (Vaticaanstad, 5 mei 2020), een document dat de pastorale acties van de Kerk op dit specifieke gebied wil inspireren en stimuleren.

Om die redenen heb ik besloten deze boodschap op te dragen aan het drama van binnenlandse ontheemden, een vaak ongeziene tragedie die de wereldwijde crisis als gevolg van de coronapandemie nog heeft verergerd. Deze crisis heeft door haar intensiteit, ernst en geografische omvang vele andere humanitaire noodsituaties die miljoenen mensen treffen, kleiner doen lijken. Het heeft ook internationale initiatieven en hulp, essentieel en dringend om mensenlevens te redden, verbannen naar het laatste punt van de nationale politieke agenda. Maar *dit is geen tijd voor vergetelheid. De crisis die we nu meemaken, mag ons niet doen vergeten dat er nog veel andere noodsituaties zijn die zoveel mensen doen lijden* ('*Urbi et Orbi*'-boodschap, 12 april 2020).

In het licht van de tragische gebeurtenissen van 2020 breid ik deze boodschap, die gewijd is aan de binnenlandse ontheemden, uit naar al diegenen die geleefd hebben of nog leven in situaties van onzekerheid, verlatenheid, uitsluiting en afwijzing als gevolg van het coronavirus.

Ik wil beginnen met de scène die paus Pius XII inspireerde bij het opstellen van de apostolische constitutie *Exsul Familia* (1 augustus 1952). Tijdens de vlucht naar Egypte ervaart het Kind Jezus samen met zijn ouders het tragische lot van ontheemden en vluchtelingen, *getekend door angst, onzekerheid en ellende* (cf. Mt 2,13-15.19-23). *Helaas kunnen in onze tijd miljoenen families zich herkennen in deze trieste realiteit. Bijna elke dag berichten televisie en kranten over mensen op de vlucht voor honger, oorlog en andere ernstige gevaren, op zoek naar veiligheid en een waardig leven voor zichzelf en hun families* (*Angelus*, 29 december 2013). In elk van deze mensen die moeten vluchten om zichzelf te redden, net zoals ten tijde van Herodes, is Jezus aanwezig. In het gezicht van de hongerigen, dorstigen, naakten, zieken, vreemdelingen en gevangenen zijn we geroepen om het

gezicht van Jezus, die ons om hulp vraagt, te herkennen (cf. Mt 25,31-46). Als we Hem herkennen, zullen wij degenen zijn die Hem bedanken voor het feit dat we Hem hebben kunnen ontmoeten, liefhebben en dienen.

Ontheemde mensen bieden ons de mogelijkheid om de Heer te ontmoeten, *ook al hebben onze ogen moeite om Hem te herkennen: met gescheurde kleren, vuile voeten, wanhopige blik, verwondingen, niet in staat om onze taal te spreken (Homilie, 15 februari 2019)*. Wij zijn geroepen om deze pastorale uitdaging te beantwoorden met de vier werkwoorden die ik in de *Boodschap voor de Werelddag in 2018* aangegeven heb: verwelkomen, beschermen, ondersteunen en integreren. Hieraan zou ik nu zes paar werkwoorden willen toevoegen die betrekking hebben op heel concrete handelingen die onderling in een relatie van oorzaak en gevolg staan.

Je moet iemand **kennen** om hem te **begrijpen**. Kennis is een noodzakelijke stap om de ander te begrijpen. Dit is wat Jezus zelf ons leert in het verhaal van de Emmaüsgangers: *Terwijl ze met elkaar in discussie waren, voegde Jezus zelf zich bij hen en liep met hen mee. Maar hun ogen waren niet bij machte Hem te herkennen (Lc 24,15-16)*. Als we het over migranten en vluchtelingen hebben, stoppen we te vaak bij cijfers. Maar het gaat niet om cijfers, het gaat om mensen! Als we ze ontmoeten, zullen we ze leren kennen. En als we hun verhalen kennen, zullen we ze kunnen begrijpen. We zullen bijvoorbeeld kunnen begrijpen dat de onzekerheid die we als gevolg van de pandemie ondervonden, een constante is in het leven van ontheemden.

Om **naaste te worden** moet men **dienen**. Dit lijkt vanzelfsprekend, maar vaak is het dat niet. *Toen kwam er een Samaritaan langs die op reis was; hij zag hem en was ten diepste met hem begaan. Hij ging naar hem toe, goot olie en wijn op zijn wonden en verbond ze. Toen zette hij hem op zijn rijdier en bracht hem naar een herberg, waar hij hem verder verzorgde (Lc 10,33-34)*. Angsten en vooroordelen – veel vooroordelen – houden ons weg van anderen en verhinderen ons vaak om *hun naaste te worden* en hen met liefde te dienen. Dichter bij de naaste komen, betekent vaak dat we bereid zijn om risico's te nemen, zoals veel artsen en verpleegkundigen het ons de laatste maanden geleerd hebben. Die nabijheid die het mogelijk maakt om anderen te dienen, gaat verder dan louter plichtsbesef. Het beste voorbeeld hiervan gaf Jezus ons toen Hij de voeten van zijn leerlingen waste: Hij legde zijn bovenkleden af, knielde neer en maakte zijn handen vuil (cf. Joh 13,1-15).

Luisteren is nodig om **tot verzoening te komen**. God zelf heeft het ons geleerd toen Hij zijn Zoon naar de wereld zond. Hij wilde de verzuchtingen van de mensheid met menselijke oren beluisteren. *Zoveel immers heeft God van de wereld gehouden, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken, [...] om door Hem de wereld te redden (Joh 3,16-17)*. Liefde die verzoent en redt, begint met luisteren. In de hedendaagse wereld vermenigvuldigen de boodschappen zich, maar een luisterende houding gaat verloren. Toch is het alleen door nederig en aandachtig te luisteren dat we ons echt met elkaar kunnen verzoenen. In dit jaar 2020 was het wekenlang stil in onze straten, een dramatische en verontrustende stilte die ons echter de gelegenheid gaf om naar de schreeuw van de meest kwetsbaren, van de ontheemden en van onze ernstig zieke planeet te luisteren. En als we luisteren, hebben we de mogelijkheid om ons te verzoenen met onze naasten, met de vele verstotenen, met onszelf en met God die het nooit moe wordt om ons zijn barmhartigheid aan te bieden.

Om te **groeien** is het noodzakelijk om te **delen**. Delen was een van de bouwstenen van de eerste christelijke gemeenschap: *De grote groep gelovigen was een van hart en een van ziel en er was niemand die iets van zijn bezittingen zijn eigendom noemde; integendeel, alles stond ter beschikking van de gemeenschap (Hnd 4,32)*. God wilde niet dat de natuurlijke rijkdom van onze planeet slechts enkelen ten goede zouden komen. Neen, dat wilde de Heer niet! We moeten leren delen om samen te groeien, zonder iemand uit te sluiten. De pandemie heeft ons eraan herinnerd dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten. Het feit dat we allemaal met dezelfde zorgen en angsten te maken hebben,

heeft ons weer laten zien dat niemand het in zijn eentje kan redden. Om echt te groeien, moeten we samen groeien en delen wat we hebben, zoals die jongen die Jezus vijf gerstebroden en twee visjes aanbod ... En er was genoeg voor vijfduizend mensen (cf. Joh 6,1-15)!

Betrokken zijn op de ander is de voorwaarde om hem te kunnen **ondersteunen**. Dit was de houding van Jezus tegenover de Samaritaanse vrouw (cf. Joh 4,1-30). De Heer benadert haar, luistert naar haar en spreekt tot haar hart om haar dan naar de waarheid te leiden en te veranderen in een verkondiger van de Blijde Boodschap: *Kom eens kijken, daar is iemand die mij wist te vertellen wat ik allemaal gedaan heb. Zou Hij soms de Messias zijn?* (v. 29). Soms zijn we zo enthousiast om anderen te helpen dat dit ons verhindert om hun rijkdom te zien. Als we mensen echt willen vooruit helpen, moeten we hen erbij betrekken. Zij spelen de hoofdrol in hun eigen heropleving. De pandemie heeft ons eraan herinnerd hoe essentieel medeverantwoordelijkheid is, dat we de crisis alleen het hoofd kunnen bieden met de bijdrage van iedereen – ook van de vaak ondergewaardeerde sociale groepen. *We moeten de moed vinden om ruimte te scheppen waar iedereen zich geroepen kan voelen, en nieuwe vormen van gastvrijheid, broederschap en solidariteit mogelijk maken (Meditatie, Sint-Pietersplein, 27 maart 2020).*

Samenwerken is nodig om **iets op te bouwen**. Dit is wat de Apostel Paulus voorstelt aan de gemeenschap van Korinte: *In naam van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, doe ik een beroep op u: wees allen eensgezind, laat er geen verdeeldheid onder u zijn; wees volkomen een van zin en een van gevoelen* (1 Kor 1,10). De opbouw van het Rijk Gods is een opdracht gericht aan alle christenen. Vandaar dat we moeten leren samenwerken zonder ons te laten verleiden tot jaloersheid, onenigheid en verdeeldheid. In de huidige context moet het herhaald worden: *Deze tijd laat geen egoïsme toe want de uitdaging waarvoor wij staan, verenigt ons allemaal en maakt geen onderscheid tussen mensen ('Urbi et Orbi'-boodschap, 12 april 2020).* Om zorg te dragen voor ons gemeenschappelijke huis en het almaar meer op het oorspronkelijke plan van God te laten lijken, moeten we streven naar internationale samenwerking, wereldwijde solidariteit en lokale initiatieven, zonder ook maar iemand buitenspel te zetten.

Geïnspireerd door het voorbeeld van de Heilige Jozef, die naar Egypte moest vluchten om het Kind Jezus te redden, wil ik afsluiten met het volgende gebed:

Vader, U hebt aan de Heilige Jozef toevertrouwd wat U het meest dierbaar was: het Kind Jezus en zijn moeder, om hen tegen de gevaren en bedreigingen van boosdoeners te beschermen.

Geef dat ook wij zijn bescherming en hulp mogen ervaren. Moge Hij, die het lijden van vluchtelingen dat veroorzaakt wordt door de haat van machthebbers, gedeeld heeft, troost en bescherming schenken aan al onze broeders en zusters, die vanwege oorlog, armoede en ontberingen hun huis en land verlaten om als vluchteling veiliger oorden op te zoeken.

Op voorspraak van de Heilige Jozef, help hen en schenk hen kracht om te volharden, troost in hun verdriet en moed in hun beproeving.

Geef diegenen die hen verwelkomen iets van de tederheid van deze rechtvaardige en wijze vader die Jezus als een ware zoon heeft liefgehad en die Maria de hele tocht heeft ondersteund.

Moge hij die zijn brood verdiende door handenarbeid, in de behoeften voorzien van hen die het leven alles heeft ontnomen. Moge hij hen een waardig werk en de sereniteit van een huis geven.

Wij vragen het U door Jezus Christus, uw Zoon, die de Heilige Jozef op de vlucht naar Egypte gered heeft, en door de voorspraak van de Maagd Maria, die hij naar uw wil, als trouwe bruidegom heeft liefgehad. Amen.

Rome, Sint-Jan van Lateranen, 13 mei 2020, gedachtenis van Onze-Lieve-Vrouw van Fátima

Franciscus

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana

Vertaling: IPID – Persdienst van de Bisschoppenconferentie van België